

OPONENTSKÝ POSUDEK
disertační práce Mgr. Pavlín Pelíškové „Pohybová terapie u pacientů s diabetes mellitus 2. typu“ (Praha, 2011).

K oponentuře předložená disertační práce obsahuje celkem 117 stran textu (včetně úvodních stránek, souhrnu v češtině a angličtině, seznamu zkratk, 2 stránek obsahu a 16 stránek seznamu literatury) a 79 stran příloh (vyjádření etické komise, informovaný souhlas pacienta, 32 tabulek a 213 grafů zachycujících výsledky práce).

1. OBSAH DISERTAČNÍ PRÁCE

Disertační práce zahrnuje:

- úvodní část s vytyčením cílů a úkolů práce
- podrobný literární úvod zabývající se problematikou diabetes mellitus 2. typu (DM2T) a problematikou významu pohybové aktivity v prevenci a terapii DM2T
- vlastní experimentální část s vytyčením řešeného problému, popisem výzkumných metod a získanými výsledky
- diskuzi k získaným výsledkům.

2. ZHODNOCENÍ DISERTAČNÍ PRÁCE

Zvolené **téma disertační práce** je významné a aktuální. Prevalence DM2T celosvětově i v rámci České republiky trvale stoupá a dosahuje závažných hodnot. V České republice se pohybuje kolem 7,5 – 9 % celé populace, ve starších věkových skupinách je pak mnohem vyšší (18 – 40 %). Důsledky pro zdravotní stav populace, mortalitu, vznik závažných komplikací jsou enormní, právě tak jako pro socio-ekonomické řešení tohoto stavu. Dietní léčba je základním předpokladem, ale i při jejím ideálním dodržování je postačující jen u určitého procenta pacientů (kolem jedné čtvrtiny). Farmakologická léčba (inzulinové preparáty, perorální antidiabetika) má svá úskalí a představuje vysoké náklady pro pacienta i společnost. Dnes je prokázáno, že pohybová aktivita v prevenci a léčbě DM2T představuje významný prostředek v základní linii léčby DM2T (zvláště u obézních pacientů) s minimálními náklady, se zanedbatelnými nežádoucími účinky přispívající k metabolické kompenzaci pacientů a ke zlepšení jejich zdravotního stavu. Problematika pohybové aktivity jako významného terapeutického postupu u pacientů s DM2T je stále aktuální a v současné světové literatuře intenzivně uváděná, protože řada otázek v tomto směru je stále nedorozřešena. Dosud není přesně stanoven ideální způsob délky, intenzity, popř. frekvence pohybových aktivit, který by byl optimální pro klinickou diabetologickou praxi. Při velké variabilitě onemocnění v široké populaci diabetiků to není udivující a tudíž každý příspěvek k řešení tohoto problému je cenný. Práce disertantky takový příspěvek představuje.

Literární úvod práce má velmi dobrou úroveň. Literární rešerš je podrobná a v širokém záběru se disertantka věnuje otázkám epidemiologie, etiopatogeneze, diagnostiky a terapie onemocnění. Podrobně se zabývá reakcemi a adaptací na tělesnou zátěž diabetika, formami tělesné aktivity, adherencí k tělesné aktivitě, popř. komplikacemi spojenými s ní. Celá kapitola prokazuje dobrý a moderní přehled disertantky o problematice. Svědčí o tom i citovaná literatura: z celkového počtu 222 citací je více jak třetina (35 %) z posledních pěti let.

Cíle práce jsou stanoveny jasně (průkaz pozitivního vlivu dlouhodobé, individuálně dávkované, pravidelné pohybové aktivity na stav pacientů s DM2T) a formulovány do dvou hypotéz, které má práce prokázat či vyvrátit.

Použité **metodiky** jsou na současné úrovni, podrobně popsány a adekvátní pro dosažení vymezených cílů. Příprava studie byla velmi pečlivá a promyšlená. Soubor pacientů není veliký,

ale pro splnění cílů studie postačuje; je třeba ocenit udržení probandů v dlouhodobém (ročním) sledování, což je vždy obtížné. Bylo hodnoceno mnoho parametrů biochemických/metabolických, antropometrických a zátěžových (včetně některých moderních postupů, např. stanovení homeostatického indexu inzulinové rezistence). Etická kritéria (souhlas etické komise, informované souhlasy pacientů) byla dodržena. Metody statistického hodnocení jsou vyhovující.

Výsledky, které disertantka uvádí ve své práci jsou hodnověrné a představují obohacení současných poznatků o problematice významu pohybové aktivity při terapii DM2T. Za zvláště přínosné, popř. originální považují následující výsledky autorky:

- průkaz, že individuálně stanovená, dlouhodobá, intervalová pohybová terapie v definované skupině pacientů s DM2T léčených dietou a perorálními antidiabetiky má prokazatelný vliv na zlepšení jejich stavu v krátkodobém horizontu tří měsíců podle hodnocení metabolickou kompenzací a antropometrickými i zátěžovými parametry
- průkaz, že individuálně stanovená, dlouhodobá, intervalová pohybová terapie v definované skupině pacientů s DM2T léčených dietou a perorálními antidiabetiky má prokazatelný vliv na udržení zlepšeného stavu diabetiků v dlouhodobém horizontu jednoho roku
- konkrétní důkazy statisticky významného zlepšení metabolického stavu byly získány u pohybově intervenované skupiny pacientů u glykemie na lačno, glykovaného HbA_{1c} (i v počtech uspokojivě kompenzovaných pacientů), v hodnotě BMI i obvodu pasu
- významným nálezem je rovněž signifikantní zvýšení hodnoty HDL a pokles hladiny triacylglycerolů blížící se statistické významnosti
- zlepšení, i když nedosáhlo statistické významnosti, bylo u cvičící skupiny dosaženo v hodnotě systolického a diastolického krevního tlaku.

Diskuze k dosaženým výsledkům je zasvěcená a kritická.

Po formální stránce má předložená práce velmi dobrou úroveň. Je přehledně členěná, psaná jasným slohem a dobrou češtinou.

Závěrem hodnocení lze konstatovat, že disertační práce Mgr. Pelíškové splnila stanovené cíle a potvrdila vytýčené hypotézy. Výsledky, kterých v ní dosáhla, představují přínos k důležité problematice významu pohybové aktivity při terapii DM2T. Práce splňuje nároky na disertační práci podle Řádu DS. Autorka touto prací prokázala schopnost samostatně tvůrčí vědecké práce.

3. PŘIPOMÍNKY A DOTAZY OPONENTA K DISERTAČNÍ PRÁCI

3.1. Připomínky k obsahové stránce

Zásadní připomínky, které by zpochybňovaly použité metodiky a získané výsledky nemám. Následující dotazy a poznámky se týkají upřesnění některých nálezů či interpretací disertantky.

- Str. 58: U pacientů v kontrolní skupině se obvyklá habituální pohybová aktivita ovšem mohla značně lišit, což by výsledky mohlo ovlivnit.
- Str. 59: Jak značně byla rozdílná základní léčba (předepsaná lékařem pacienta) u jednotlivých pacientů před vstupem do studie a během ní?
- Str. 60: Jak byla prováděna randomizace do skupiny experimentální a kontrolní (např. postupným zařazováním nových pacientů či jiným výběrem)?
- Str. 60: Bylo jídlo pro stanovení postprandiální glykemie nějak standardizováno?
- Bylo dodržování dietního režimu pacienty nějak sledováno?
- V současné době je při pohybové aktivitě u DM2T zdůrazňována kombinace aerobního a rezistentního cvičení. Zdá se totiž, že pouhé aerobní či pouhé rezistentní cvičení má menší efekt (Amer. Coll. Sports Med. – 2010, Church – 2010, Ciangura – 2010, Hills – 2010).

Někteří autoři (Arora- 2009) pak tvrdí, že rezistentní cvičení má větší pozitivní vliv na tukový metabolismus u DM2T. Jaký je názor disertantky?

- Význam pohybové aktivity u DM2T je bezesporný; švýcarští diabetologové dokonce vypracovali v současnosti (2010) speciální program DIAfit pro pacienty jako doporučený postup. Problém podle zkušeností některých autorů (Wisse a spol., 2010 aj.) ovšem spočívá v tom, že pacienti většinou dlouhodobě fyzickou doporučenou aktivitu neudrží. Jaké jsou zkušenosti disertantky?

3.2. Připomínky k formální stránce

Jak jsem již uvedl, po formální stránce má práce dobrou úroveň. Mám pouze drobnou připomínku: Při chvályhodně vysokém počtu tabulek a obrázků lze pochopit jejich zařazení na konci práce jako Příloha 3. Pro čtenáře je však vždy výhodnější, když jsou zařazeny přímo u textu jednotlivých konkrétních údajů v kapitole výsledky.

4. CELKOVÉ ZHODNOCENÍ DISERTAČNÍ PRÁCE Mgr. PAVLÍNY PELÍŠKOVÉ

Mgr. Pavlína Pelíšková v předložené disertační práci, která řešila důležité téma a vytkla si jasné cíle, dosáhla řady cenných výsledků. Problematika pohybové aktivity jako významného terapeutického postupu u pacientů s DM2T je stále aktuální a v současné světové literatuře se jí intenzivně zabývá, protože řada problémů v tomto směru je stále nedořešená. Práce disertantky proto představuje přínos k dalšímu upřesnění tohoto způsobu léčby diabetu.

Disertační práce Mgr. Pavlíny Pelíškové „Pohybová terapie u pacientů s diabetes mellitus 2. typu“ splňuje požadavky kladené na disertační práci. Doporučuji proto práci přijmout k obhajobě a na jejím podkladě doporučuji udělení Mgr. Pelíškové vědecké hodnosti PhD.

Praha, 24.2.2011.

**Prof. MUDr. Lubor Vokrouhlický, Dr.Sc.,
Oddělení klinické farmakologie,
RE&D VÚFB,
Poděbradská 56/186,
180 66 Praha 9 – Hloubětín.**